

I. ARTICOLE ȘI STUDII

IORDAN DATCU

**AUTOBIOGRAFIA
LUI ION BÂRLEA**

Se vor împlini, în 2008, patru decenii de când am reeditat, în două volume (I, 355 p., II, 500 p.), sub titlul *Literatură populară din Maramureș*, colecția de folclor

a lui Ion Bârlea, apărută inițial în 1924. Pentru cunoașterea biografiei și bibliografiei autorului, am utilizat toate mijloacele care mi-au stat la îndemână: numeroasele întâlniri cu părintele Ion Bârlea, corespondența cu el (fiindcă locuia în afara Bucureștilor, dincolo de aeroportul Băneasa), i-am cerut ziarul pe care l-a scos la Sighet, am citit recenziile despre cărțile sale, i-am luat un interviu, care s-a transmis la Radio, în fine am făcut o cercetare în comuna în care s-a născut, Berbești. Tot atunci a scris pentru mine o amplă autobiografie, pe care o tipăresc acum după manuscrisul său, fără s-o comentez amplu, fiindcă ea este întru totul grăitoare pentru periplul vieții cărturarului maramureșean, confruntat, cum se vede, cu numeroase evenimente, care l-au purtat din Maramureș în Banat, din Banat la București, de la București în Banat și de aici iar la București. Autobiografia sa este de asemenea un document asupra preocupărilor multiple ale autorului ei, ca profesor, preot, conducător de ziar, factor cultural, documentarist, bibliograf. Există în textul său o mențiune vagă: „În activitatea mea profesională timp de 36 de ani, n-am lipsit o zi de la datorie, în afară de concediul din oficiu, pe timp de la 1 septembrie 1931 la 31 martie 1932, în calitate de concediu parlamentar“. Ion Bârlea parlamentar? Amănuntul mi-a scăpat atunci și nu i-am cerut detalii suplimentare. Pot confirma că a fost parlamentar fiindcă, în urmă cu puțin timp, cercetând un anuar al Parlamentului României, din anii '30, ai secolului XX, l-am găsit printre parlamentari, cu fo-

tografie. Poate că cineva se va ocupa mai de aproape de acest aspect al biografiei sale. Dau la tipar această autobiografie pentru că ea este o mină de informații privind activitatea și viața unui distins cărturar, dar și cu convingerea că aceste pagini au și o importanță dincolo de biobibliografia lui Ion Bârlea. Am eliminat din ea unele repetiții.

Născut în comuna Berbești, jud. Maramureș, la 11 ianuarie 1883 din părinții protopop Petru Bârlea și Elena (Ilca) Man. Tata, fiu de țărani. La părinți erau trei băieți și două fete. Dintre băieți, numai tata a făcut carte, ceilalți au rămas la plug. Mama, din familia Man, preot în Cornești, care avea cinci fete și doi băieți. Cheltuielile de întreținerea tatălui la școală, cu greu a putut suporta bunicul Gheorghe Bârlea a lui Pricop, din care cauză tata ca elev de școală s-a angajat la ordinul piariștilor, cari susțineau un gimnaziu cu patru clase și le servea la masă și alte lucruri zilnice, în urma căruia se bucura de casă și masă. Când a trecut la liceul reformaților (calvini), a fost angajat de dr. Ioan Mihaly, care a editat *Diplomele maramureșene* începând cu secolul XV, ca să-i îngrijească de casă, căci pe timpul acela dr. Mihaly era necăsătorit. După terminarea liceului, a absolvat Academia Teologică de patru ani de la Gherla, fiind numit preot în Berbești, unde peste cincizeci de ani a fost conducătorul spiritual al enoriașilor. Din activitatea sa amintesc: a clădit o casă parohială cu trei camere și sub conducerea sa s-a clădit biserica frumoasă de zid, unde înaintea altarului este așezat într-un cavou de vecinică pomenire. Eu, școala primară am început-o în satul meu natal, având învățător pe Z. Ghirasin, apoi la școala ungarilor romano-catolici Sighet, unde aveam învățător pe Ion Berthold; sub conducerea lui am terminat patru clase primare, anii 1889-1892, după care am fost înscris la gimnaziul romano-catolicilor, condus de Ordinul Piaristilor, cari erau profesori titulari definitivi, la piariștii din Sighet în anii 1892-1896 fiind director piaristul I. Malowjai. După terminarea gimnaziului, am fost înscris la liceul confesional al calvinilor din Sighet, unde la 1900 am luat bacalauratul cu nr. 2-1901, din 27. VI. 1901, la liceul confesional al calvinilor din Sighet în anii 1896-1900 fiind director Al. Dobay. Apoi, patru ani la Academia Teologică din Gherla, 1901-1905; absolutoriul eliberat de rectorul seminarului nr. 295, 1917/18, cu rezultat eminent. Academia Teologică Gherla, anii 1901-1902, 1904-1905, fiind rector canonicul Georgiu Ioan. După terminarea studiilor

academice, patru ani nu m-am prezentat la hirotonire de preoți, ci am folosit acest timp ca să mă ocup de chestiuni cultural-literare. Și anume am colindat toate satele maramureșene și am cules însemnările de pe cărțile rituale bisericești, de pe icoane, de pe iconostase, de pe clopote, însemnările de pe ele, gravuri de pe pereții bisericilor, și întocmind pentru publicare le-am trimis lui Nicolae Iorga, care a intervenit și Ministerul Instrucțiunii, prin Editura Socec et comp., a publicat-o, în anul 1909, cu titlul *Însemnări din bisericile Maramureșului*, de 245 pagini, făcând parte, ca volumul al XVII-lea din publicația lui Nicolae Iorga *Studii și documente*. Căsătorit la 18 februarie 1909 cu Elena Vlad, născută la 15 decembrie 1889, fiica preotului Ioan Vlad, paroh în Botiza, județul Maramureș, și a Amaliei Ghiban. Din această căsătorie s-au născut nouă copii, din cari trăiesc azi numai trei, și anume: 1) Flaviu Bârlea, născut la Ieud la 6 decembrie 1909, azi inginer la Întreprinderea Ferro-Email din București, căsătorit cu Elisaveta Iacobovici, fără copii; 2) Mircea Bârlea, născut la Călinești, județul Maramureș, la 23 iulie 1918, căsătorit cu Olivia Onac din Aiud, având din această căsătorie trei copii (Adriana, studentă la Facultatea de Filologie la Cluj, pentru limba engleză și română, anul al treilea; Alexandrina, elevă de liceu în clasa a XI-a, la Târgu Mureș; Mircea, elev clasa a VIII-a la Târgu Mureș). El are serviciu la Întreprinderea de Construcții din Târgu Mureș. 3) Elena (Ileana), născută la Sighetul Marmăției, la 24 martie 1923, profesoară de gimnastică medicală la Policlinica din strada Dionisie Lupu, divorțată. 4) Tiberiu Bârlea, născut la Ieud, 8 septembrie 1913, fost șef de lucrări la stomatologia de la Spitalul „Regina Elisaveta“, de lângă Gara de Nord, București, căsătorit dar fără copii, mort în timpul bombardamentului din anul 1944 și înhumat în cimitirul militar din Ghencea-București. 5) Livia Bârlea, născută la Călinești, județul Maramureș, la 21 ianuarie 1917, chimistă, șefă de lucrări la Institutul de Cercetări Agronomice, având publicate multe lucrări de specialitate. Căsătorită cu Eracle Milițescu, director tehnic la Institutul de Proiectări de Mine. Decedată la 9 februarie 1966 și înmormântată la cimitirul Belu Ortodox. Din această căsătorie s-au născut doi copii (Mihai Milițescu, student la Facultatea de Gaze și Petrol, București, anul al doilea, și Anca Milițescu, elevă clasa a patra primară). Un băiat și o fetiță mi-au

murit la Ieud; o fetiță la Berbești și o altă fetiță la Sighet. După absolvirea Academiei Teologice de patru ani (1905-1909), am cutreierat tot ținutul Maramureșului vechi și culegând însemnările din toate bisericile, chiar și din cele de peste Tisa, unde avem comunele Biserica Albă, Slatina, cu biserica frumoasă de zid, ridicată cu cheltuielile fostului episcop din Oradea, Mihai Pavel, care odinioară era vicar al Maramureșului, și osemintele lui sunt îngropate în cavoul dinaintea altarului, acoperit cu o placă de marmoră, cu inscripția cuvenită carierei sale episcopicești; apoi comunele Apșa de Jos și Apșa de Mijloc. Populația acestor patru comune trece peste douăzeci de mii de români, cari odinioară erau vestiți plutași pe fluviul Tisa, navigând plute cu lemn rășinos până dincolo de Titel, în Ungaria. Cu ocupația aceasta câștigau parale frumoase și erau bine înstăriți toți românii din aceste patru comune. Azi aparțin Rusiei Sovietice. Tot în acești patru ani am cules folclorul maramureșean, care s-a publicat în cele două volume, editate de Casa Școalelor în anul 1924. Cu această ocazie trebuie să amintesc că publicarea acestor două volume s-a efectuat la intervenția marelui om de carte și folclorist G. T. Kirileanu din Piatra Neamț.

Fiind hirotonit cu ordinul preoțesc, în luna aprilie 1909, de episcopul dr. Ioan Sabou de Gherla, am fost numit preot adjunct în luna iulie 1909 la parohia Ieud (raion Vișeu), unde am funcționat până în anul 1913. Aici aveam locuință o casă modestă de două camere, zidită din materialul de lemn ce a rămas din clădirile fostei mănăstiri de Ieud, despre care populația băștinașă și azi mai povestește. În această locuință modestă am primit vizita neuitărilor mei prieteni G. T. Kirileanu și G. Vâlsan, profesor universitar la Catedra de geografie a Universității din Cluj. De atunci prietenia noastră (cu G. T. Kirileanu) a fost neîntreruptă, apelând la inima sa nobilă de câte ori aveam nevoie pentru a înlătura o nedreptate, și totdeauna a reușit să ne aducă mângâiere, atât nouă cât și altora care s-au adresat lui. Această legătură sufletească s-a întrerupt în ziua de 13 noiembrie 1960, orele 20, când această inimă nobilă și simțitoare a încetat să mai bată. S-a stins în Piatra Neamț, la locuința lui din strada Ștefan cel Mare nr. 25, unde-și avea domiciliul după ce s-a pensionat, urmând ca să-și aranjeze biblioteca sa documentară, care cuprinde mai multe mii de volume, donând-o Ministerului Învățământului și Culturii, care la timpul său a numit un bibliotecar priceput cu supravegherea acestei biblioteci.

Din scrisoarea lui dr. Decebal Kirileanu, nepotul lui Moș Ghiță, citez următoarele: „Lângă patul muribundului au străjuit neconțenit nepoții săi, Decebal și Todică, precum și familia lor. În ultimele luni, a fost angajat un sanitar, om cu multă experiență în îngrijirea bolnavilor, care l-a îngrijit cu mult devotament, parcă ar fi fost din familia noastră, de care Moș Ghiță era foarte mulțumit. În timpul bolii îi plăcea să povestească lucruri din trecut. Ne-a spus și despre familia d-voastre și peripețiile vizitei sale la dv. împreună cu profesorul Gh. Vălsan, care au scăpat de jandarmii unguri trecând în Bucovina. În ultimele zile, starea i s-a agravat din cauză că respira tot mai greu. Se simțea că se sfârșește și cerea să fie mereu cineva lângă el, să nu se îndepărteze nici o clipă. În seara de 12 noiembrie 1960, mi-a spus cu o voce foarte slabă: Tu, Decebal, să ai grijă de mine, vreau să fiu liniștit. Vreau liniște. Ziua de 13 noiembrie a fost iarăși grea, fiindcă mușchii pieptului nu-l ajutau să respire, și trebuia să-l ajutăm printr-un simulacru de respirație artificială, mai ales când vrea să tușească și se sufoca. În acele răstimpuri era mai liniștit. Pe la ora 20 și ceva, deodată respirația a încetat. Era ora 20 și un sfert seara, ziua de 13 noiembrie, număr pe care nu-l iubea și chiar avea oroare de el. În ziua de 16 noiembrie, ora opt dimineața, l-am depus în sicriu la catedrala orașului, biserica Sfântului Ioan Domnesc, ctitoria lui Ștefan cel Mare, a cărei monografie a fost scrisă de Moș Ghiță, și în aceeași zi, la ora unu după masă, a început slujba înmormântării. În biserică erau coroane de flori naturale depuse de familie, de secția culturală a raionului Piatra Neamț și de Biblioteca Regională, cum și de cunoștințe, care i-au dat astfel ultimul omagiu. După slujba religioasă, a vorbit preotul Constantin Roșescu, rudă și prieten al lui Moș Ghiță, om de carte, fost consilier la Mitropolia Moldovei și Sucevei, acum pensionar retras la Piatra Neamț, care într-o succintă și măreață cuvântare prin simplitatea adevărului, a făcut panegiric. A urmat cuvântarea bibliotecarului de la biblioteca documentară donată de Moș Ghiță, care a vorbit ca delegat al secțiunii culturale raionale și regionale. În sfârșit, a vorbit liber profesor Petru Caraman, fost la Universitatea din Iași, care într-o magistrală cuvântare a arătat viața și activitatea sa. A început cu dictonul latinesc *De mortuis nil, nisi bene*, arătând că acest adagiu nu-și are rost în cazul de față, căci nu se

poate spune decât bine despre scumpul dispărut, și după ce a arătat că a fost și un *mecena* fără a fi om bogat, și cât de greu e a aprecia de noi măreția sufletului său, a zis că Dumnezeu să-l ierte, formulă străbună, este pentru el un cuvânt pur tradițional, căci nu știe ce i-ar putea ierta Dumnezeu acestui suflet blând și bun, și încheind cu dictonul latin *Sit tibi terra levis*. După asta, s-au citit telegramele I. P. S. Patriarhului Iustinian și a profesorului Iorgu Iordan. Apoi sicriul a fost dus de patru nepoți la carul mortuar. Convoiul a fost pe jos până la cimitir, în frunte cu trei preoți și un diacon. Un cor de preoți și dascăli dădea răspunsurile la slujbă. La cimitir îl aștepta mormântul, sub niște brazi giganti, aproape de cel al lui Calistrat Hogaș“. Cu aceasta se termină scrisoarea lui dr. Decebal Kirileanu, din care am reprodus cele de mai sus. După apariția monografiei *Însemnări din bisericile Maramureșului*, d. N. Iorga a făcut o recenzie, în *Neamul românesc literar*, cu titlul *Din viața Maramureșului românesc. Viața maramurășană după însemnările d. Ion Bârlea*. Reproduc scrisul lui:

„D. I. Bârlea din Berbești va avea meritul de a fi străbătut toate văile țării sale de naștere, Maramureșul, pentru a culege din biserici însemnările de pe cărți și de pe lucruri întrebuintate la slujbe – sarcină grea, pe care d-sa a luat-o asupra-și și fără îndemnul nimănui și fără sprijinul material al cuiva. Puțini tineri, în câtă românie este, ar fi în stare să aducă această jertfă, și astăzi, când volumul de însemnări maramurășene e gata, toată lumea care se interesează de limba ca și de trecutul nostru trebuie să-i mulțumească. Dl. Bârlea a cetit cum a putut, nu o dată s-ar putea deosebi greșeli. Controlul și îndreptarea lor erau însă cu neputință, și, deoarece folosul ce iese din această culegere compensează scăderile ei, oricât de multe și grele, am făcut ca să se tipărească într-un volum suplimentar din *Studii și documente privitoare la istoria românilor*. Partea mea constă numai în corectură – și deci greșelile de tipar – în fixarea unei grafii consecvente și în orânduirea indexului lucrat tot de d. Bârlea“. Volumul dă prilej însă la unele observații care privesc istoria bisericească, istoria românească, viața culturală a țării supt multe raporturi. Ele urmează, și în 20 de pagini urmează opt capitole în care relevă următoarele etc. În cei patru ani, după terminarea studiilor, pe lângă culegerea însemnărilor din bisericile Maramureșului, am colectat și folclorul maramurășan, un material vast pe care la timpul său l-am trimis Academiei Române, însă întâmpinând multe piedici nu s-a putut

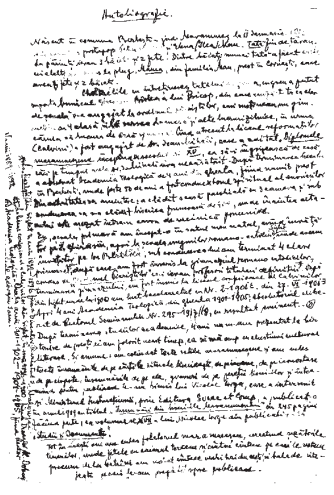

publica decât în anul 1924, și aceasta datorită intervențiilor neconținute ale prietenului decedat G. T. Kirileanu de la Piatra Neamț, care s-a ocupat intens de această chestiune pentru a găsi un editor. Primul volum, *Balade, colinde și bocete din Maramureș*, culese de Ion Bârlea, București, Editura Casei Școalelor, anul 1924. Conținutul: balade istorice și voinicești 51 bucăți, colinde 33 bucăți, bocete 10 bucăți. La sfârșitul volumului, glosar și lămuriri asupra oieritului, nunta țărănească, războiul de țesut, înmormântarea și obiceiuri de Crăciun. Total 144 de pagini. Al doilea volum, *Cântece poporane din Maramureș, descântece, vrăji, farmece și desfaceri*, culese de Ion Bârlea, Editura Casei Școalelor, anul 1924. Conținutul: cântece de dragoste 267 bucăți, cântece de jale și supărări 212 bucăți, cântece cătănești sau ostășești 49 bucăți, cântece diverse, luătoare în răs, cântece de beție, cântece la nunți etc. 179 bucăți, strigături, chiuituri sau țipături 326 bucăți, descântece, vrăji, farmece, desfaceri 64 bucăți. Apoi glosar, tabla de materie și explicarea unor cuvinte dialectale. Total 400 pagini. Aceste două volume trebuiau să apară împreună cu lucrările celor doi compozitori, Tiberiu Brediceanu și Béla Bartók, care au cules melodiile românești din Maramureș, însoțiți de subsemnatul. Tiberiu Brediceanu a cules din 18 comune, de la 13 până la 25 noiembrie 1910, iar Béla Bartók a cules din 12 sate românești, începând cu 15 până la 27 martie 1913. T. Brediceanu a cules cu ajutorul unui harmoniu portativ¹, iar Bartók cu ajutorul fonografului, ale cărui suluri sunt depuse la Muzeul Național din Budapesta. Compozitorul Béla Bartók, după ce a cules melodiile românești din Maramureș, scrie lui Tiberiu Brediceanu o scrisoare cu data de 8 aprilie 1913, în care îi comunică următoarele: „Am fost în Maramureș, am studiat și colecția d-voastre de mare valoare (e de prezent la mine), conform unei aprecieri fugitive aproximativ 60 de melodii le-am cules împreună. La mine mai sunt încă vreo 150 melodii noi. Permiteți-mi ca în chestiunea editării să vă fac o propunere: deoarece editarea se pregătește în primul rând în interesul științei, trebuie s-o întocmim în așa fel ca în ea cercetarea științifică să se poată orienta cât mai ușor. Orișice alt

punct de vedere trebuie pus laoparte..., adică așa cred, că nu ar trebui despărțite culegerile noastre, ci să le cuprindem pe amândouă într-una singură și să le aranjăm pe baza afinității melodiilor...întrucât vom ajunge de acord aranjarea vă rog să mi-o încredințați mie“. Dr. Tiberiu Brediceanu îi răspunde următoarele: „La această scrisoare i-am răspuns că-i mulțumesc pentru propunerea făcută, dar având în vedere că concluziile noastre, pe temeiul melodiilor adunate, ar putea să fie eventual deosebite, cred că va fi mai bine dacă fiecare colecție se va publica separat. La scurt timp izbucnind războiul mondial, iar după război, Academia Română din București, care avusese intenția să publice ambele colecții, renunțând la acest plan, Bartók și-a publicat separat colecția sa în anul 1923, iar a mea a rămas nepublicată“.

În *Cuvânt înainte*, dr. Tiberiu Brediceanu mai scrie următoarele: „În linii generale, împărțirea melodiilor adunate nu diferă prea mult de cea făcută de Béla Bartók în studiul său *Muzica populară a românilor din Maramureș*. Există însă diferențe între unele concluziuni la cari am ajuns eu și între cele la care a ajuns Béla Bartók în amintita sa lucrare asupra melodiilor populare românești din Maramureș. Într-un studiu separat voi arăta felul acestor deosebiri“.

(T. B., 3 aprilie 1956.) La 14 noiembrie 1913, scriam lui T. Brediceanu următoarele: „Lucrarea lui Béla Bartók e gata, mai trebuie să facă câteva traduceri din limba maghiară, însă nu știe traduce următoarele termene muzicale (aici i-am înșirat acele termene). Te rog, ca acestea să le traduci cât mai urgent și să le trimiți cât mai neîntârziat, pentru a le putea trimite lui Bartók, care mi le urgențează“. După vreo 12 ani, adică în 10 ianuarie 1922, i-am scris lui T. Brediceanu cu privire la folclorul maramureșean următoarele: ...ce privește colecția mea de poezii populare maramureșene, îți comunic că le-am ridicat de la Academia Română și le-am dat prietenului meu G. T. Kirileanu, ca să-mi găsească un editor, căci Academia Română, în lipsă de parale, nu le poate publica. Am vorbit chiar personal cu bibliotecarul Academiei Române, Ion Bianu, care mi-a spus că Academia nu are parale nici să-și încălzească sălile de lectură, deoarece reforma agrară i-a luat toată averea ce avea în terenuri. Dar ce știu

de colecția lui Bartók? Eu i-am scris mai de multe ori la Budapesta și Rákóskeresztur, dar nu mi-a răspuns. Doară n-a murit? Voi încerca din nou să-i scriu, atât la Budapesta cât și la Rákóskeresztur, căci acolo își avea mai pe urmă domiciliul său. Poate voi primi ceva răspuns, căci ar fi o mare pierdere ca să lipsească din colecția noastră de folclor lucrarea atât de valoroasă a lui Béla Bartók.

La scrisoarea mea ce i-am trimis, în fine răspunde Bartók la data de 4 martie 1922, următoarele: „Cu regret îți comunic că colecțiunea mea din Maramureș acum nu ți-o pot trimite, deoarece aproximativ cu un an mai înainte (deci în anul 1921), m-am înțeles cu un editor din München (Germania) cu privire la editarea părții muzicale...” Iată deci cauza pentru ce nu s-au putut publica împreună – cum era proiectul inițial – lucrările folclorice maramureșene a lui Tiberiu Brediceanu, Béla Bartók și a subsemnatului, cu partea literară, având titlul principal *Cântecele poporului român din Maramureș*. Lucrarea lui Béla Bartók s-a publicat în Germania, la München, în anul 1923, cu titlul *Volksmusik der Rumänen von Maramureș, von Béla Bartók. Mit einer Bildtafel, 1923. Drei Masken Verlag- München*². Iar lucrarea lui Tiberiu Brediceanu s-a publicat, după o așteptare lungă de 46 de ani, cu titlul *170 melodii populare românești din Maramureș*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, studiu publicat sub îngrijirea Institutului de Folclor București, 1957. Iar colecția subsemnatului, cele două volume de folclor maramureșean, s-au tipărit, în anul 1924, de către Editura Casei Școalelor, la Tipografiile Române Unite, Centrala strada Câmpineanu nr. 9. Și aceasta datorită lui G. T. Kirileanu, care mult a ostenit până a putut găsi editor. Dar nu numai atât, ci s-a ostenit și cu aranjarea materialului folcloric, ba chiar și cu corectura materialului de la tipografie, și aceasta datorită inimei sale nobile și dragostei sale nețârmurite de a veni în sprijinul prietenilor săi. Intervenția sa a avut darul că la timpul său s-a putut publica lucrarea. După ce am fost hirotonit, adică mi s-a dat ordul preoțesc din partea episcopului dr. Ioan Sabău, de la Gherla, în luna iulie 1909, am fost numit preot coadjutor pe lângă parohul local. Aici am avut locuință o casă scundă modestă, construită din materialul de lemn adus de la mănăstirea din apropierea satului, care s-a demolat la porunca împărătească de la Viena. Aci am primit vizita lui G. T. Kirileanu și G. Vâlsan. Aci am funcționat de

la 1909 la 1913. Sunt anii cei mai curagioși ai vieții mele. Sentimentul național român și dragostea față de plugarul român s-au manifestat în mod natural în gradul cel mai desăvârșit. Luptele ce am purtat, atât cu stăpânirea maghiară cât și cu elementele maghiarizate nu le voi uita niciodată. Populația română, țărănimea m-a secundat și mi-a dat tot sprijinul ca să înving toate persecuțiile și piedicile ce mi s-au pus în cale pentru deșteptarea poporului. În toate duminicile și sărbătorile religioase, cuvântări-predici, atât în biserica din deal cât și în biserica din șes. În cadrul despărțământului Vișeu-Iza al *Astreii* din Sibiu, sub conducerea protopopului Emil Bran din Dragomirești, am ținut conferințe aproape în fiecare duminică. Mai târziu s-a înființat despărțământul Vișeu de sub conducerea avocatului dr. Gavril Iuga din Vișeu de Sus, fiind prezent la înființare secretarul general al *Astreii* de la Sibiu, Octavian Tăslăuanu. Acesta cu atâta dibăcie a condus înființarea despărțământului Vișeu încât când a venit prim-pretorul Simion Pop, de origine român, ca să împiedice înființarea, ajutat de subpreztorul Iuliu Coman, tot de origine român, au fost epuizate toate punctele din programul înființării, și după ce s-a declarat despărțământul Vișeu s-a declarat închisă ședința și după aceea s-a dat cuvântul prim-preztorului Simion Pop, care era foarte consternat că s-a înființat noul despărțământ al *Astreii*, și că dânsul n-a putut să pună piedici înființării. Și în acest despărțământ am ținut mai multe conferințe populației române.

În cei cinci ani cât am funcționat la Ieud, am trimis nenumărați copii la diferite meserii, în centrele românești, ca Beiuș, unde aveam concursul lui Ion Bușiția, profesor de gimnastică, muzică și desen la Liceul de băieți „Mihail Pavel“, care i-a plasat la diferite meserii, mai ales la orgărie (pregătirea pieilor), apoi la Brașov, Cluj, Oravița, Sânmiclăușul Mare, Timișoara și-n alte localități, din cari au ieșit elemente de vază și vrednice, și s-au validat în viață. Cu concursul lui Nicolae Iorga, am înființat în comuna Ieud prima bibliotecă românească pentru țărănimea din această localitate. Țin să subliniez că N. Iorga a primit să fie naș la căsătoria mea și a trimis telegramă, care s-a înmanat chiar în timpul când erau la masă toți musafirii și s-a citit în mod public această telegramă. În coloanele ziarului *Neamul românesc* am făcut apel către românii din Vechiul Regat, ca să doneze cărți pentru a înființa o bibliotecă românească, și ca urmare mi s-au trimis cărți cu miile, cari apoi s-au trimis pentru legat la legătoria

vestită din Caransebeș, și s-au aranjat în trei dulapuri, păstrate sub conducerea învățătorului confesional de atunci, Grigore Țiplea. Această bibliotecă există și azi și se cetește de la bătrâni până la cei tineri de azi. Pe enoriașii mei i-am ajutat nu numai în chestiuni culturale și spirituale, dar și în gospodăriile lor comunale, așa și în chestiunea compozitoratului, din care cauză s-a născut ura și persecuția autorităților locale, regionale, ba chiar până la cea guvernamentală. Astfel, prim-pretorul de atunci, din Dragomirești, a reușit să-l convingă pe prefectul județului să raporteze guvernului că sunt un element discordant, și ca urmare mi s-a retras ajutorul de stat, care se dădea în mod special preoților maramureșeni, ca un fel de momeală, să facă din ei niște patrioți, gata să servească pe guvernământii de totdeauna, iar în comună, timp de câteva săptămâni, au fost mobilizați vreo 40-50 străjeri, ca să circule noaptea în fața casei subsemnatului, ca nimenea să nu poată pătrunde la mine, ba chiar mi s-au spart geamurile cu niște pietre, încât era periclitată viața copiilor mei. Denunțuri în toate părțile, ba chiar episcopului de atunci, dr. Vasile Hossu, care m-a chemat la Budapesta, în hotelul „Központi“, dându-mi sfaturi folositoare. Pentru a mă scoate din mijlocul enoriașilor mei, a fost mobilizat însuși prim-ministrul de atunci, Tisza István, însă la propunerea protopopului din Dragomirești, Emil Bran, care a convocat la o ședință pe toți preoții din protopopiat, care au redactat o rezoluție, că la caz că vor reuși să mă mute din mijlocul enoriașilor mei, toți preoții sunt gata a abzice de parohiile lor, și ca urmare am fost lăsat cu serviciul mai departe. De altcun, intelectualitatea română din comuna Ieud din acel timp nu avea sentimente românești și erau aserviți regimurilor de totdeauna, cari dușmăneau pe adevărații români. Acești renegați erau înfierăți la timpul său în foile românești din Budapesta, ca *Poporul român*, redactat de Birăuț și Goga, precum și în ziarul *Lupta*. Episcopul dr. Vasile Hossu, după cinci ani de activitate culturală intensă, m-a numit, în anul 1913, la parohia Călinești, situată pe Valea Cosăului, unde am condus pe enoriașii mei aproape șapte ani și am încercat să-i conduc pe calea cea bună și să-i dezvăț de alcoolism, care a pătruns anterior chiar în tinda bisericii, de unde i-am alungat, ca pe timpul lui Iisus când cu zbici a alungat pe pângăritorii Casei lui Dumnezeu. Desigur, această atitudine a unora, îmbătrâniți în

răutăți, nu le-a plăcut și mi-au pus piedici în activitatea mea, timp cât am fost conducătorul lor spiritual. Am încercat să-i ajut și-n chestiuni gospodărești, ceea ce iarăși n-a fost pe placul autorităților locale. Cu toate acestea, am reușit să repar casa parohială și edificiile ce aparțineau casei parohiale, și să plantez sute de pomi fructiferi pe terenurile cimiterelor și pe alte terenuri, cari la timpul său au adus un venit frumos succesorilor mei. După un an de activitate spirituală, a erupt războiul mondial în 1914 aducând atâta supărare soțiilor cari și-au pierdut soții pe fronturile războiului austro-ungar, cari au rămas fără nici un sprijin și le-am dat tot concursul să-și primească ajutorul. În luna decembrie a anului 1918 s-a ținut Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, fiind prezente toate delegațiile din toate județele Ardealului, Maramureșului, Bihorului, Crișanei și părților ungurene, la care subsemnatul, fiind bolnav, n-am putut lua parte; în schimb, tata, protopopul Petru Bârlea din Berbești și fratele meu, dr. Gheorghe Bârlea, medic stomatolog, au luat parte; acolo s-a votat în unanimitate alipirea Transilvaniei, Maramureșului, Bihorului, Crișanei și părților ungurene către Vechiul Regat, Patria Mamă. În schimb, am întâmpinat armata română, Regimentul 14 Român de Roșiori, având comandant pe eroul căpitan Luca, care a intrat în Maramureș, venind dinspre Baia Mare-Cavnic, pe culmile muntelui Gutâiu, coborând în comuna fruntașă Budești, unde i-am primit cu mare însuflețire. Aici s-a primit vestea că o armată ucraineană a pătruns dinspre Galiția cu trenul și a ocupat Sighetul Marmăției; ca urmare, căpitanul erou Luca a primit însărcinarea să-i captureze și să-i alunge. Imediat și-a strâns detașamentul lui și cu trenul de la Ocna Șugatag a plecat spre Sighet și la gara Cămara Sighetului și-a aranjat detașamentul lui pe țărmurile râului Tisa, și linia ferată de la Sighet spre Valea Vișeuului și a Tisei a fost blocată cu o grămadă mare de traverse, și când trenul ucrainenilor a sosit la fața locului a fost întâmpinat cu nenumărate puști mitralieră omorând un mare număr de ucrainieni, iar cei făcuți prizonieri, înconjurați de o mare echipă, au fost îndreptați pe Valea Marei, trecând muntele Gutinului înspre orașul Baia Mare, unde au fost predați autorităților militare. Astfel a scăpat Sighetul de o ocupație de mică durată. Armata română a intrat în capitala județului Maramureș, unde s-a organizat un mare banchet în sala mare a restaurantului Hotelului „Coroana“, unde s-au rostit mai multe toasturi, între cari și al preotului militar al regimentului. De aici ar-

mata română și-a continuat drumul glorios înainte spre Valea Tisei.

Tot în parohia Călinești mi s-a întâmplat alt episod, când o patrulă ucraineană a pătruns pe Valea Cosăului, trecând și prin comuna Călinești, și enoriașii fiind spăimântați m-au rugat să-i primesc în fruntea unei delegații cu un steag alb, ceea ce am îndeplinit și astfel i-am scutit pe credincioșii mei de orice neajunsuri. Patrula și-a continuat drumul, dar la reîntoarcere, la podul peste râul Mara, la intrarea în comuna Berbești, i-a așteptat un regiment de tineri polonezi, cari au venit dinspre Baia Mare, și aci s-a produs o violentă ciocnire; ca urmare, un ucrainean călare a căzut cu calul său și a fost îngropat la fața locului, împreună cu calul său, iar dintre tinerii polonezi au căzut cinci inși, pe care protopopul Petru Bârlea i-a înmormântat în cimiterul comunei într-o groapă comună. După un timp oarecare, au venit părinții unui tânăr erou căzut la acea ciocnire, venind chiar din Cracovia, dar au abzis să-l deshumeze, deoarece au fost îngropați într-o groapă comună.

Cu nr. 10905-1915, Episcopia mă numește la parohia Călinești, de pe Valea Cosăului, unde am funcționat din luna decembrie 1913 până la 1 noiembrie 1920. În această comună am suportat peripețiile războiului mondial din 1914-1918, tot aici am trăit și bucuria alipirii teritoriilor românești din Austro-Ungaria către Patria Mamă, România. Acest eveniment important m-a îndemnat să cer numirea în mediul urban, Sighetul Marmației, unde s-au deschis școli românești, pe cari erau să le frecventeze și copiii mei. Numirea din partea Episcopiei are nr. 3260-1920, din 23 octombrie, ca profesor la Catedra a doua de religie, pentru școlile secundare din Sighetul Marmației. Iar din partea Ministerului Instrucțiunii, secretariatul general-Cluj, cu nr. 661-1922 VI, cu data de 1 april 1922, ca profesor titular provizoriu la Catedra de religie gr.-cat. de la Școala Normală de Stat pentru băieți din Sighetul Marmației. În acest timp era mare lipsă de profesori pentru liceele nou înființate, de aceea prin decret s-a înființat comisiunea interimară pentru examinarea candidaților profesori, pe lângă Universitatea din Cluj, la care comisiune li s-a dat voie să se poată prezenta cei mai buni, cari au terminat Școala Normală cu medii mari și urmând cursuri prescise, cărora li s-a spus cursanți. Această comisiune a fixat data de examen profesoral la data de 23 decembrie 1921, sub președinția

lui Nicolae Drăganu, profesor universitar, și membrii comisiunii: Onisifor Ghibu la pedagogie, Ștefănescu-Goangă la filosofie, I. Paul la română, la care m-am prezentat și eu obținând la limba și literatura română cu laudă, din elementele filosofiei suficient și din pedagogie suficient, și pe baza acestui examen am primit diploma de profesor cu nr. 199-1921, de la Universitatea din Cluj.

Consistoriul Episcopesc a instituit o comisie specială pentru examenul teologic de specialitate, care m-a trecut cu nota *bun*.

Cu ocaziunea cercetării însemnărilor din bisericile Maramureșului, am descoperit vreo 50 de cărți liturgice, cărți vechi bisericești, cari nu se pomenesc în cele patru volume ale *Bibliografiei Românești Vechi* a lui I. Bianu și N. Hodoș, publicate de Academia Română. Folosind metoda de lucru din lucrarea amintită, am făcut descrierea următoarelor cărți: 36 cărți românești, pe care BVR nu le amintește deloc, sau le semnalează fără nici o descriere; șase cărți slavone, neamintite în BVR; șase manuscrise românești și slavone, tot neamintite, două antimensioane, unul românesc, unul slavon. Lucrarea am înaintat-o lui I. Bianu, îndată după alipirea Transilvaniei către Patria Mamă, rugându-l s-o publice într-un fascicol separat. La 12 noiembrie 1922 îmi comunică următoarele: „Un supliment la toată publicația se va tipări numai după ce vom ajunge la sfârșit, adică la anul 1830. În acel supliment vor intra și cele descrise de Sfinția Voastră“. După ce m-am interesat de mai multe ori de soarta manuscrisului bibliografic, îmi răspunde Academia Română, cu nr. 1356 din 15 septembrie 1925, prin următoarele: „Preastimate Părinte Bârlea, de câteva ori v-am explicat cauza întârzierii tipării ultimelor fascicule din *Bibliografia Veche*, între care în cel din urmă ar fi să se tipărească notele S. Voastre, despre cărțile care nu se află în Biblioteca Academiei. Neputând prevedea cu siguranță când ar putea ajunge rândul acestor note la tipar și văzând cererea hotărâtă de a vi se înapoia manuscriptul, ca să încercați să vă găsiți alt editor, vă înapoiez manuscriptul așa cum l-am primit. Cu preadistinsă stimă, I. Bianu“. După ce a trecut un timp mai îndelungat, adică în anul 1932, din nou am înaintat manuscrisul Academiei Române, dar fără de nici un rezultat. În anul 1934, am comandat fotografierea clișeelor de pe 14 cărți nepublicate în BVR, la număr 79 bucăți și cu patru bucăți fotografii executate de G. T. Kirileanu, fac 83 de exemplare. În chestiunea manuscrisului bibliografic mara-

mureșean, am scris la 30 octombrie 1934 și domnului Dan Simonescu, care era în acel timp funcționar la Biblioteca Academiei Române și care s-a grăbit să răspundă la 9 noiembrie următoarele: „Informația ce v-a dat Moisil este în bună parte adevărată, numai vreau să vă precizez că, fiind funcționar la Biblioteca Academiei Române, eu lucrez și la *Bibliografia Românească Veche*, ca colaborator, în continuarea răposatului Nerva Hodoș, și sub conducerea neobositului, fost profesor al meu, Ion Bianu. Avem chiar sub tipar sfârșitul tomului III; lucrăm la un supliment general al bibliografiei, care va însuma toate cărțile nedescrise în volumele apărute, și care au intrat ulterior în depozitul Academiei Române. Desigur, vom folosi și vom cita toate adausurile relevante în atâtea și atâtea reviste, sau alte publicațiuni științifice. Pentru noi vor fi mai folositoare acele contribuțiuni care s-au făcut asupra cărților neexistente în depozitul Academiei Române. Am început chiar coordonarea materialului adunat mai demult în fișe și treptat vom face redactarea acestui material. Astfel stând lucrurile, noi nu știm ce material nou ne-ați putea oferi Sfinția Voastră. S-ar putea întâmpla să-l cunoaștem, să avem chiar cărțile respective, intrate ulterior în depozitul Academiei... Dacă voiți a ne trimite manuscrisul Sfinției Voastre, sau numai o listă de pe cărțile pe care le aveți, eu v-aș putea răspunde mai precis ce loc ar ocupa în suplimentul care se va publica: dacă cunoaștem sau nu, dacă avem sau nu acelea cărți. Așteptăm dar să ne comunicați hotărârea ce veți lua: să ne trimiteți o listă de cărțile pe care le-ați studiat, sau le aveți, căci numai așa putem răspunde cât vor fi de folositoare suplimentului pe care îl pregătim. În orice caz, acest răspuns, vă rog să-l comunicați direct d-lui I. Bianu, ca autor al Bibliografiei, colaborator și susținător al suplimentului care va apărea, cât și ca director al Bibliotecii Academiei Române, sub auspiciile și cheltuiala căreia vor apărea aceste ultime volume din *Bibliografia Românească Veche*. Cu distincă stimă, Dan Simonescu, str. General Lahovari 105 bis. București III“. În răspunsul ce l-am dat, am amintit că manuscrisul bibliografic maramureșean l-am trimis lui I. Bianu, din nou, acum a doua oară, în 1932, însă din lipsă de fonduri nu s-a putut edita.

Dan Simonescu, în tomul III din *Bibliografia Românească Veche*, la pagina 5, publică, la *Lămuriri*, între altele și acestea: „Cât de mult atârână

lucrările bibliografice de descoperiri, și deci cât sunt de puțin complete, ne dovedesc numeroasele cărți, intrate în depozitul Academiei, sau semnalate în alte depozite, după tipărirea primelor tomuri din bibliografie, care nu le cuprinde. Însemnat din acest punct de vedere este articolul scris de dr. Gh. Bran, într-o gazetă atât de puțin cunoscută (*Graiul Maramureșului*, din Sighetul Marmației, nr. 94 din 30 mai 1935), care totuși descopere mai multe cărți, dintre cari nu mai puțin de 57 cărți românești vechi, aflătoare pe la bisericile din regiunea Maramureșului, sunt necunoscute Bibliografiei și neexistente în Biblioteca Academiei Române“. Pentru a lămurii chestiunea notițelor publicate în tomul IV cu privire la cărțile vechi bisericesti din Maramureș, public scrisoarea lui dr. Gh. Bran adresată subsemnatului: „Mult stimat și iubite profesor Ion Bârlea..., în scrisoarea Dv. mă întrebați de documentarea de care m-am servit pentru articolul despre rarități bibliografice în bisericile maramureșene...La întocmirea listelor Rarități a) necunoscute adică nebibliografiate în *Bibliografia Românească Veche* de I. Bianu și N. Hodoș; b) amintite numai în bibliografie și c) înscrise în bibliografie și cunoscute din diferite biblioteci...Am consultat exclusiv numai lucrarea D-voastră *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909, Editura Socec et. Comp. cu cheltuiala Ministerului Instrucțiunii Publice. Trebuie să recunosc că la publicarea articolului a fost o greșeală mare, că nu am amintit izvorul principal de care m-am servit, pentru a arăta nu atât lucrarea Bianu-Hodoș, după care m-am ghidat în categorisirea rarităților, cât mai mult volumul D-voastre, în care erau înmagazinate titlurile pe care le-am triat. Vă salută cu deosebit respect, devotat dr. Gh. Bran“. În prefața volumului I din *Bibliografia Românească Veche*, I. Bianu publică următoarele: „Unei lucrări bibliografice serioase i se cere mai presus de toate exactitatea, ceea ce nu se poate avea decât înscriind într-înșea numai cărți pe cari bibliograful le-a avut sub ochi când a făcut descrierea lor“. Călăuzindu-mă după scrisul mai sus citat, m-am năzuit să fiu cât se poate mai exact în descifrarea textelor vechi de pe cărțile aflătoare în bisericile maramureșene și în descrierea lor m-am ghidat după metoda folosită de I. Bianu și N. Hodoș în volumele I și II din *Bibliografia Românească Veche*. Lucrarea am efectuat-o înainte de a se tipări tomurile III și IV, de sub îngrijirea lui Dan Simonescu, și ca urmare a trebuit să-mi revăd lucrarea, eliminând părțile acelea

care s-au publicat ulterior în tomul IV, *Adăogiri și Îndreptări*, anul 1944. Această contribuție a Maramureșului la completarea lipsurilor din *Bibliografia Românească Veche*, credem, este importantă prin publicarea descrierilor mai multor cărți, cari până-acum n-au fost cunoscute. De mult doream, și am încercat în repetate rânduri, să se publice descrierea acestor cărți rare, dar împrejurările au fost de așa natură încât până azi nu s-au putut publica. Pe lângă descrierea amănunțită a cărților, se dau și specimene de tipar facsimilate și câteva ornamente din cărțile vechi, în mărime originală. De pe 14 cărți s-au făcut în total 83 bucăți clișee fotografice, executate de renumitul fotograf din Sighetul Marmației, I. Szabó, în anul 1934, urmând ca să se facă asemenea clișee și reproduceri fotografice încă de pe 21 cărți vechi, dar neavând acoperirea cheltuielilor această lucrare s-a abandonat. În anul 1961 am depus, la Biblioteca Academiei R.P.R., un material foarte vast, în legătură cu manuscrise și tipărituri vechi românești și slavone, care ar putea interesa bibliografiile și cataloagele Academiei Române. Materialul a fost repartizat la Secția Cartea Rusă, unde responsabilă fondului, Elena Rallis, a făcut un referat favorabil asupra lor și predat lui Baiculescu, care deținea atunci Serviciul de Studii și Documentare, care l-a repartizat lui Mircea Ioanid, care pe acea vreme lucra la revista *Studii și cercetări de bibliografie*, care a apreciat că materialul fiind foarte vast și neîncadrându-se în profilul ei nu poate fi publicat. La sfârșitul lunii noiembrie 1964, personal am înaintat lucrarea direcției Bibliotecii Academiei R. P. R., care a repartizat materialul bibliografic din 6 dosare la Secția Cartea Rusă, unde responsabilă Livia Bacâru a făcut referatul cerut, asupra conținutului lor. Numirea la Sighetul Marmației, din partea Episcopiei, cu nr. 3260/1920, ca profesor suplinitor, la școlile secundare din Sighet. Din partea Ministerului Instrucțiunii Publice, Secretariatul general-Cluj, cu nr. 661/1922, profesor titular provizor la Școala Normală de băieți din Sighet. Prin decret regal, nr. 1606/1928, profesor titular definitiv la Școala Normală din Sighet. Iar ca ultimă avansare, profesor titular definitiv cu 6 gradații, cu nr. 137984C/1939. În scurt timp, după ce m-am mutat la Sighet, am cumpărat o casă frumoasă, cu 6 camere, din strada Mihail Pavel nr. 5, cu 300.000 lei, din cari 100.000 împrumut de la Banca Maramureșană. Casa a necesitat o mare

reparație, care a costat aproape cât suma de cumpărare. Gard de beton, cu grilaj și poartă de fier. Un grajd, construit din lemn de stejar, adus din Berbești, de pe moșia părinților. O locuință în curte, separată, pentru camera copiilor, cari aveau în permanență câte un instructor meditator. În creșterea copiilor, mult necaz am avut cu directorul liceului, Mihai Șerban, de la Liceul „Dragoș Vodă“ din Sighet, pe care ministrul Instrucțiunii, Nicolae Iorga, l-a suspendat, cu motivarea că nu e vrednic să conducă o școală la granița Țării Românești. Din cauza persecuției față de copiii mei, am fost silit să-i port la licee din Baia Mare, Carei, Beiuș și alte orașe. După terminarea liceului și bacalaureatului, Flaviu a fost trimis la Paris pentru completarea studiilor. Azi e inginer la Intreprinderea Fero-Email din București. Soția mea a avut un atelier de țesătorie în parterul Palatului Cultural din Sighet, unde lucrau mai multe fete din comunele maramureșene, covoare cu motive românești, cu cari s-a prezentat și la expoziția din Praga și la cea din București. Dintre lucrările ei remarcabile, este covorul cu Vulturul, reprezentând universalitatea bisericii, în mărime de 10 metri lungime și 6 lățime, care a fost comandat de Mitropolia din Blaj și predat Papei Pius XI în anul 1925, cu ocazia pelerinajului anului sfânt la Roma. În comisia episcopilor cari l-au predat am fost ales și subsemnatul, care luam parte la pelerinaj. Nicolae Iorga m-a numit președinte al Ligii Culturale din Maramureș, în cadrul căreia s-au ținut mai multe conferințe. Am fost membru în comitetul Asociațiunii Culturale din Maramureș, înființată în 1860; director al *Gazetei maramureșene* pentru cultură și propagandă națională; arhivar la Arhiva Istorică a județului Maramureș începând din anul 1922; delegat al Arhivelor Statului pentru aranjarea și selecționarea arhivelor; membru în comisia Româno-Cehoslovacă de sub președinția lui Victor Hodor, cu predarea matriculelor de nașteri-căsătoriți și morți pentru comunele cari s-au cedat Cehoslovaciei, comune de dincolo de râul Tisa, predarea s-a făcut în orașul Cașoviei; membru corespondent al *Astrei* Sibiu, secția de folclor; membru activ la secția istorică a *Astrei* din Sibiu. Ministerul Afacerilor Străine, direcțiunea executării Tratatelor, cu nr. 59355, București, 22 noiembrie 1922, m-a numit membru în comisiunea pentru executarea lucrărilor prevăzute în convențiunea pentru arhivele comunale din România și Cehoslovacia, semnată la Viena, în ziua de 14 octombrie 1922. Ca profesor de religie, pe lângă

serviciile sacre, am înființat Reuniunea Mariană, atât la Școala Normală de băieți, cât și la Liceul de fete, ținând în fiecare duminică și sărbători ședințe cu programe artistice și conferințe, ținute de membrii acelei asociațiuni. Din partea asociațiunii culturale a Maramureșului, am fost delegat să țin cuvântul festiv la dezvelirea bustului lui dr. Ioan Mihaly, care a editat *Diplomele maramureșene* într-un volum amplu, apărut în două limbi, română și maghiară. S-a tipărit la Sighet, în atelierele tipografice ale lui Berger. Pe baza acestei lucrări, a fost ales membru al Academiei Române. Copiii noștri luând bacalaureatul aveau nevoie de studii superioare universitare, ne-am gândit să fiu transferat la Cluj, unde vor avea la îndemână institute superioare pentru perfecționare. Din partea Eparhiei Episcopoești, n-am primit o prea bună asigurare, dar cu concursul lui Nicolae Iorga am fost transferat, cu nr. 121679/5 august 1937, la Catedra de religie la Liceul nr. 2 „Dr. C. Angelescu“, Cluj, str. Brătianu. Prezentându-mă la catedră, n-am găsit locuință potrivită pentru întreaga familie, de aceea am cerut detașarea la Școala Normală din Sighet pe anul școlar 1937-1938, care mi s-a acordat cu nr. 142953/1937. După un an, am revenit la catedra de la Cluj, găsind o locuință confortabilă pe str. Elisabeta nr. 46, cu parter și etaj cu 3 camere, într-o vilă foarte drăguță. În calitate de arhivar, la arhiva istorică a Maramureșului, am fost detașat la noul înființat Ținutul Someș, în frunte cu rezidentul regal dr. Coriolan Tătaru, profesor universitar și secretar general, maramureșeanul Victor Hodor, fost coleg de școală cu subsemnatul, numit cu decizia nr. 26366 din 14 august 1940 ca șef de secție cl. II. Aici făceam serviciu cât timp puteam lipsi de la catedra școlară, unde am fost degrevat de la 12 ore săptămânal, după ce am primit gradația a VI-a. De la direcțiunea Liceului de băieți nr. 2 din Cluj, am primit certificatul oficial nr. 1371/1940, cu următoarea mențiune: „Profesorul titular definitiv I. Bârlea, transferat la această școală de la data de 1 septembrie 1937, a funcționat la catedră, în tot acest timp, cu cea mai mare punctualitate, n-a avut nici un concediu și și-a îndeplinit cu conștiinciozitate toate obligațiile de participare la întreaga activitate școlară. În afară de această activitate, care-l situează între cei mai devotați profesori ai instituției aceasta, D-sa a dezvoltat o frumoasă activitate extrașcolară, organizând cu elevii, săp-

tămânal, ședințe moral-religioase și culturale, în cadrul „Societății Reuniunea Mariană“ a elevilor, întemeiată din inițiativa D-Sale...Liceul n-a avut să sufere nicicând de pe urma faptului că D-sa mai avea și funcțiunea de arhivar al Ținutului Someș, întrucât această activitate a desfășurat-o în orele când nu-l reținea programul școlar“. De la Liceul de băieți nr. 2 Cluj „Dr. C. Angelescu“, am cerut transferarea la Liceul de fete „Regina Maria“, Cluj, care mi s-a acordat cu nr. 90651/A.1940, însă catedra n-am luat-o în primire deoarece în luna august 1940, conform tratatului de la Viena, nordul Transilvaniei, inclusiv Clujul a fost acordat Ungariei și așa ne-am pregătit să părăsim Clujul, în timpul cel mai scurt. Vestea ne-a surprins neplăcut, deoarece copiii ne erau în armată și la domiciliu erau părinții cu două fete. Îndată am luat măsuri pentru a ne face bagajele de plecare, ca refugiați. Din partea guvernului de la București s-au luat măsurile cele mai urgente, trimițând nenumărate autobuze și mașini pentru transportarea refugiaților și efectelor lor. Deocamdată, toți refugiații au fost transferați la orașul Turda, cel mai apropiat punct de Cluj. Era o priveriște dezolantă să vezi sute de mașini ducând refugiații pe partea dreaptă a șoselei naționale înspre Turda, iar pe partea stângă reîntorcându-se autobuzele și mașinile, în coloane fără sfârșit, iar pe margini armata română, reîntoarsă de pe frontul de datorie, cu fețele lor posomorâte și triste, apropiindu-se de un platou, aproape de orașul Turda, unde au fost cantonați mai mult timp. Acest exod a ținut mai mult timp, până au fost aduși toți refugiații și întreaga armată română de pe frontul de vest. În orașul Turda s-a înființat, din partea Secretariatului de Stat al Colonizării și Populației Evacuate, un Comisariat General al Refugiaților din nordul Transilvaniei, care a eliberat legitimația convenită pe baza actelor doveditoare, cu care se putea călători gratis pe CFR, iar sosind în capitala țării toți refugiații au fost cazați la hoteluri în mod gratis și la diferite cantine, unde primeau gratis masa de dimineață, de amiază și seara, și aceasta atâta timp până ce fiecare refugiat a fost numit în serviciu, cu salariu convenit, din care se putea întreține. Și această măsură a fost atribuită întregii familii. Nu vom uita niciodată acest tratament omenos, de care am avut parte toți refugiații cari ne-am părăsit căminele și bunurile noastre refugiindu-ne spre capitala țării, unde am primit încadrarea în serviciile convenite. Merită toată recunoștința noastră guvernul țării din acel timp, care prin organisme amintite ne-au

primit cu toată dragostea și ne-au alinat suferințele de a ne părăsi căminele și toate bunurile noastre. În orașul Turda am stat până a apărut în *Monitorul oficial* repartizarea mea: utilizarea la Colegiul Național „Sfântu Sava“, la catedra de religie, cu nr. 181333/A 1940, unde am funcționat începând cu 1 octombrie 1940 până în anul 1945, când Ministerul Culturii Naționale și Cultelor, cu nr. 82187 din aprilie 1945, m-a pus provizoriu în retragere, pe ziua de 1 septembrie 1945 și mi s-a prelungit funcția la catedră încă pe un an, adică anul școlar 1945-1946. La plecarea din Cluj, Episcopia de Cluj, cu nr. 6150, din 3 septembrie 1940, îmi dă *liber dimisionale*, pe baza căreia pot să fiu încadrat Mitropoliei de Blaj, sau Episcopiei de Lugoj, după cum va fi cazul; totodată, îmi exprimă toată recunoștința față de activitatea ce am depus în cei puțini ani ce am funcționat la Cluj, prin următoarele cuvinte: „a desfășurat o frumoasă activitate și-i exprimăm întreaga noastră recunoștință pentru toată munca prestată în Agrul Domnului“. Totodată, mi se eliberează *Absolutorium Theologicum* 1901-1902-1903-1904-1905, semnată de Gregorius Pop rector, prodirector dr. Octavian Domide și de prefect de studii dr. Gheorghe Bob. În activitatea mea profesorală, timp de 36 de ani, n-am lipsit o zi de la datorie, în afară de concediul din oficiu, pe timp de la 1 septembrie 1931, la 31 martie 1932, în calitate de concediu parlamentar. După ce ne-am refugiat din capitala Transilvaniei, Cluj, temporar ne-am așezat în orașul Turda, unde așteptam să se publice, în *Monitorul oficial*, repartizarea noastră. Astfel, pe lângă utilizarea mea la Colegiul Național „Sfântu Sava“, am fost utilizat și-n cadrul Ministerului de Interne, ca continuare a serviciului meu de la Rezidența Regală a Ținutului Someș, din Cluj, repartizat la serviciul de Studii și Documentare, care a funcționat, la început în localul Primăriei, din Bulevardul Banu Manta, apoi mutați în Calea Griviței, ca bibliotecar, unde cu personalul ce mi s-a pus la dispoziție am aranjat biblioteca după normele folosite de Academia Română. După ce am fost pensionat, în anul 1945, m-am înscris, ca student, ordinar, la Școala Superioară de Arhivistică, de sub direcția profesorului universitar Aurelian Sacerdoțeanu, care a predat arhivistica, diplomația generală și românească, și cronologia, și alți 12 profesori universitari, cari țineau cursuri în trei secții: secția arhivistico-paleografică, secția bibliografică, secția expertiză

grafică. Corpul administrativ: director prof. A. Sacerdoțeanu, prodirector C. Andreescu, secretar Gh. Vlăsceanu, bibliotecar șef d-na Claudia Mihăiescu, bibliotecar Mircea Tomescu. Școala a fost înființată în anul 1924. Cursurile școlii durează de la 1 octombrie până la 30 iunie. Am fost înscris la nr. 3/1945. Am primit media generală anul I: 7,03, anul II, 7,45, anul III, 7,03. Diploma de absolvire cu data de 20 oct. 1947. După refugiu, puțin timp am locuit în orașul Turda, apoi am plecat la București, unde am găsit locuință în str. Silvestru nr. 33, cu trei camere și singuri în curte, cu puțini pomi în grădină. Aci am locuit de la 1940 până la 1947, când situația alimentară în București era foarte defectuoasă, încât șase luni n-am primit pâine de nici un fel, ci pe cartelă ni se dădea un fel de mălai, din consumul căruia foarte mulți s-au îmbolnăvit; de aceea, consiliul familial a hotărât să ne mutăm în regiunea Banat, unde alimentația era foarte bună. Cu două vagoane încărcate cu bagajele noastre, ne-am stabilit pe puțin timp în Orțișoara, apoi ne-am mutat în comuna mare, locuită în majoritate de bulgari, Vinga, situată între Timișoara și Arad, având însărcinarea de a îngriji enoriașii mei români, în mare majoritate coloniști din Maramureș, din satele Breb, Hoteni, Berbești și din alte comune, pe cari i-am condus numai un an, adică 1947-1948, căci biserica română unită a fost desființată în toamna anului 1948. Cu toate acestea, am fost siliți să domiciliem în această comună până în anul 1958, când din nou am revenit în capitala țării. După refugiul din Cluj, am fost utilizat la Colegiul Național „Sfântu Sava“ din București, începând cu 1 sept. 1940, până la 1 sept. 1945, când, prin Comisiunea de pensii, cu nr. 103133/1945, am fost pensionat ca profesor secundar definitiv, cu șase gradații, cu o pensie lunară de 40480 lei, reprezentând 92% din ultimul salariu bugetar de 44000, după 36 de ani. Prin deciziunea Ministerului Muncii și Prevederilor Sociale, cu nr. 168505, din 19 februarie 1949, mi se recunoaște o pensie de bătrânețe de lei 7890, stabilită pentru 36 de ani de stagiu în câmpul muncii, cu procentajul de 72% din media lei 10965 a salariului existent de la 31 dec. 1948, corespunzătoare funcțiilor de profesor secundar definitiv, deținut de titular în ultimele 12 luni de activitate, categoria de muncă III. Acest drept de pensie mi-a fost anulat de către Comitetul provizoriu al județului Timiș-Torontal, prin Comisia de revizuire a pensionarilor, în ședința din 28 aprilie 1950, cu decizia nr. 168505. Ministerul Prevederilor Sociale, Direcția pensiilor,

Comisia centrală de revizuire Dos. 168505, cu nr. 1801, din 2 iulie 1954, comunică următoarele: „La cererea Dvs., adresată tov. Președinte al Consiliului de Miniștri, vă comunicăm că s-a aprobat repunerea Dvs în drepturi de pensie, cu începere de la 1 iulie 1954. Președinte I. Tiu, pentru secretar C. Dascălu“. În urma cererii ce am înaintat Institutului de Folclor din București, s-a înaintat, cu nr. 113/1954, către Ministrul Culturii, Direcția Generală a Artelor, un raport semnat de directorul Institutului, Sabin Drăgoi, și adjunctul său, Mihai Pop, cu următorul conținut: „Profesorul Ion Bârlea este unul din cei mai bătrâni folcloriști ai noștri, ce mai sunt în viață. El a început să culegă folclor din 1910, când a colaborat cu maestrul Tiberiu Brediceanu la culegerea cântecelor populare din Maramureș. În anul 1913 l-a ajutat pe marele compozitor și folclorist maghiar Béla Bartók la culegerea pe care a întreprins-o în Maramureș. După această dată, el a continuat să culegă folclorul maramureșean. Rezultatul muncii sale s-a concretizat în cele două volume de *Balade, colinde și bocete din Maramureș și Cântece poporane din Maramureș*. În prezent, profesorul I. Bârlea de peste 70 de ani, trăiește complet lipsit de mijloace în comuna Vinga, din raionul Arad, întrucât modesta pensie ce o avea i-a fost retrasă acum patru ani. Printr-o muncă asiduă de aproape 50 de ani, profesorul I. Bârlea a căutat să adune și să valorifice comorile creației noastre populare înscriindu-și cu cinste numele printre folcloriștii noștri cei mai de seamă. Față de aceasta, vă rugăm să binevoiți a sprijini cererea lui de a i se reaccorda modesta pensie, ce i-a fost retrasă acum patru ani. Dosarul pentru revizuirea pensiei se găsește la Ministerul Prevederilor Sociale, înregistrat sub nr. 159573, din 5 decembrie 1953, cu decizia nr. 168505. Anexăm și întâmpinarea profesorului I. Bârlea, adresată Institutului nostru. Director Sabin Drăgoi, șeful serviciului indescifrabil“. Pe baza acestui referat, Ministerul Culturii mi-a acordat o pensie personală (viageră) de 700 lei lunar, începând cu luna martie 1954, la care sumă s-a mai adăugat și prețul cartelelor de pâine desființate, de persoană 38 lei, astfel pentru două persoane 76 lei, în total 776, care pensie am primit-o până la 1 ianuarie 1967. Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Oficiul Central Plăți, Pensii și alte prestații, cu nr. 241861, din 20 decembrie 1966, mă încunoștințează „că în baza Hotărârii Consi-

liului de Miniștri nr. 2361, din 25 octombrie 1966, cu privire la majorarea pensiilor, ca urmare a aplicării procentului de majorare la pensia Dvs, cu începere de la 1 ianuarie 1967 veți primi o pensie de 893 lei lunar. Director adjunct F. Cornea, pentru șef de serviciu C. Dănilă“. În Banat, am stat începând cu anul 1947, cu familia, în comuna Orțișoara, apoi în comuna mare, în majoritate cu locuitori bulgari, colonizați pe vremuri, Vinga, de unde făceam serviciu bisericesc și-n Mertișoara, dar numai un an, căci desființându-se biserica unde aveam serviciu am rămas fără ocupație, apoi suspendarea pensiei, timp de cinci ani, nu aveam niciun venit pentru susținerea familiei. Norocul nostru că copiii noștri buni Flaviu, Livia, Mircea și Ileană ne trimiteau lunar un ajutor bănesc, după puterile lor materiale, timp de cinci ani, cât timp nu primeam pensia. Și astfel am petrecut în Banat timp de 11 ani, având multe neajunsuri și lipsuri, ba chiar un tratament neomenesc din partea unor proprietari în a căror imobile aveam locuință. După toate eforturile, am decis să părăsim acel mediu, cu atât mai mult întrucât din cei patru copii ai noștri trei aveau serviciu la București. Pe baza legii, care prevedea că părinții bătrâni pot să se mute la copiii lor, ca să-i îngrijească, pe baza acestei legi am cerut de la Miliția din Arad să ne facă mutația la București, la fiica noastră Livia, din Bulevardul Republicii nr. 64 A, după ce am prezentat dovadă că Miliția, secția a 8-a, ne-a eliberat dovadă de intrare în București în ziua de 14. IV. 1958, iar din 24. VI. 1958, mutația din Bulevardul Republicii la București-Băneasa, șoseaua București-Ploiești nr. 76, unde avem domiciliu până azi. Grădina în care stăm are o vilă acoperită cu stuf și are o cameră locuibilă și o sală mare nelocuibilă, care pe vremuri era folosită de prânzitor-suferagerie, și cele superedificate necesare unei gospodării mici. Livada are extensiune aproape trei pogoane și cu vreo 300 pomi fructiferi, și un teren cu viță de vie din soiurile cele mai nobile. Această fermă a fost cumpărată cu banii încasați din vânzarea fermei din comuna Iapa, comună vecină cu orașul Sighetul Marmației, și care azi se numește Valea Florilor, fostă proprietate a văduvei Amalia Vlad, fostă soție a preotului Ion Vlad din comuna Botiza, raionul Vișeu, regiunea Maramureș. Această fermă a fost ocupată de Academia Comercială I.S.E.P. din București, care avea o crescătorie de porci, organizată cu metode tehnice. Cumpărătorii au intentat proces, care în ultima instanță a judecat în favoarea cumpărătorilor și astfel I.S.E.P.-ul a desființat crescătoria de

porci și noi ne-am mutat în noua locuință din șoseaua București-Ploiești. La începutul lunii aprilie 1958, am încărcat de la comuna Vinga, raionul Arad, două vagoane de 20 de tone fiecare, cu mobilă și piese de țesătorie, și mai multe familii cu albine cu tot utilajul aparținător apiculturii, și toate familiile de albine au suportat transportul îndelungat de mai multe zile, și le-am putut imediat așeza la loc potrivit, și le-am deschis urdinișurile, ca să facă zborul de recunoaștere. Această mică prisacă o gospodăresc și azi, dar stropitul pomilor și al pădurii Băneasa cu otrăvurile contra dăunătorilor ne dăunează mult, căci eu fiind în vârstă înaintată nu pot să-mi mut prisaca la o distanță, unde efectul otrăvurilor n-ar putea dăuna apiculturii. Cu toate acestea, recolta de miere, în luna iunie, îmi dă satisfacția cuvenită, căci șoseaua are salcâmi, precum în apropiere este o pădure de salcâmi și de tei, din cari culeg nectarul cuvenit. Lucrările mele, tipărite și în manuscris: Amintesc, mai întâi, editarea *Gazetei maramureșene* de cultură și propagandă națională, din Sighetul Marmației, al cărei director și administrator am fost timp de peste zece ani, între anii 1922 și 1932, când membrii comitetului de redacție au abzis, și astfel subsemnatul a trebuit să suport datoria la tipografia „Gutenberg” din Sighet. După ce m-am mutat la Cluj, au apărut și acolo câteva numere, apoi s-a sistat, neputând suporta cheltuielile de editare. Ministerul Instrucțiunii Publice și al Culturii, la intervenția profesorului Nicolae Iorga, a editat, la tipografia Socer et Comp. *Însemnări din bisericile Maramureșului*, în anul 1919, în extensiune de 245 p. *Balade, colinde și bocete din Maramureș*, Ediția Casei Școalelor, 1924, 143 p. *Cântece populare din Maramureș, descântece, vrăji, farmece și desfaceri*, Ediția Casei Școalelor, 1924, 400 p. *Contribuție la istoria Maramureșului*, Sighet, Tipografia Gutenberg, 1920. În colaborare cu Tiberiu Brediceanu, care a cules melodiile românești, iar subsemnatul textele acestor cântece, în anul 1910, colindând satele maramureșene, care lucrare s-a publicat numai după 47 de ani, cu titlul *170 melodii populare românești din Maramureș*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, studiu publicat sub îngrijirea Institutului de Folclor, București, 216 p. Am colaborat cu Béla Bartók, compozitor și folclorist maghiar, care de la Budapesta a venit la subsemnatul, care aveam serviciu în comuna mare Ieud, azi aparținător raionului Vișeu, având recomandarea lui Ion Bianu,

directorul Bibliotecii Academiei Române, și a lui Tiberiu Brediceanu, pe care l-am însoțit în toate comunele unde a cules melodiile românești, iar subsemnatul am cules textele acestor melodii, pe care le-a înregistrat cu ajutorul fonografului. Lucrarea sa terminată n-a putut-o publica la Budapesta în anul 1913, când a pregătit-o spre publicare, ci la Editura Drei Masken Verlag, din München, Germania, în anul 1923. Este publicată în limba germană și la prefață are un studiu asupra cântecelor maramureșene. Textele cântecelor se publică în limba română. În manuscris: *Contribuție la Bibliografia românească veche* a lui I. Bianu și N. Hodoș, descriind 50 de cărți bisericești, necunoscute și neamintite în cele patru volume de bibliografie veche, publicate de Academia Română la timpul său. Traducerea operei lui Baráczius din Maklar-Ungaria, trei volume de predici dogmatice. Vol. I, despre credință, analizând mărturisirea credinței creștine, conținută în *Simbolul credinței* „Cred într-un singur Dumnezeu” etc., redactate la înțelesul credincioșilor simpli și expuse cu multe pilde din Scripturile Sfinte și din viața de toate zilele, încât credincioșii cu puține cunoștințe pot să înțeleagă adevărurile dogmatice. Vol. II, *Morala creștină*, analizată în mod popular, în cele 10 porunci dumnezeiești și cele cinci porunci bisericești. Vol.

al III-lea, *Sacramente și Sacramentale*. Multe din aceste predici au fost publicate în revista bisericească *Păstorul sufletesc*, din Șimleul Silvaniei. Am încercat să găsesc editor, dar cheltuielile prea mari au împiedecat apariția lor. În colaborare cu profesorul Ion Bîlțiu Dăncuș, de la Școala Normală de băieți din Sighetul Marmației, am cercetat documentele aflate în Arhiva Istorică a Maramureșului, care sunt aranjate în șapte încăperi din Palatul Prefecturii, județul Maramureș, al cărei arhivar am fost numit în anul 1922 și am deținut acest post până în anul 1937, când am fost transferat la Rezidența Regală a ținutului Someș. În acest timp, cercetând documentele vechi, semnate și întărite cu sigilele personale ale autorităților și persoanelor respective, am putut să stabilim stemele și heraldica lor, compunând o lucrare: *Date istorice asupra familiilor nobile maramureșene și heraldica stemelor familiilor nobile române din Maramureș*, lucrare care a rămas în manuscris.

1. Tiberiu Brediceanu, *170 melodii populare din Maramureș*, ESPLA, 1957

2. Béla Bartók, *Volksmusik der Rumänen von Maramureș*, Drei Masken Verlag, München, 1923.

ION BÂRLEA'S AUTOBIOGRAPHY

In 2008, I will have re-published Ion Bârlea's folklore collection, in two volumes, for four decades (vol. I 355 pages, and vol. II, 500 pages), under the title Traditional Literature from Maramureş, an edition which was first released in 1924. In my attempt to get to know the author's biography and bibliography, I used all the means I had at hand: numerous meetings with Father Ion Bârlea, writing letters to him (as he was living outside Bucharest, beyond the Baneasa Airport), I asked him to give me the paper he had issued in Sighet, I read articles on his books, I asked him to give me an interview, which was broadcast on the radio, and, finally, I went on a research trip in his village, in Berbeşti. In those times, he also wrote for me a vast autobiography, which I am publishing now, using his manuscript, without any ample comments, as it is fully meaningful for the trajectory of the life of this Maramureş writer, as he was confronted, as you will see, with numerous events, which took him from Maramureş to Banat, from Banat to Bucureşti, from Bucureşti to Banat, and back. This autobiography is also a document showing his author's multiple preoccupations, as a professor, a priest, a paper director, a cultural activist, a documentarist, and a bibliographer. I am publishing this autobiography because it is a valuable source of information as to the activity and life of a distinguished man of letters, but also because I am convinced that these pages are also important beyond Ion Bârlea's biography and bibliography. I have only eliminated a few repetitions.

Foto Pamfil Biţiu: Casetă de valori, veche

